

NEVA KÂR

Fikri ÖZÇELİKÇİ

Buhurizâde Mustafa İtrî'nin aziz hatrasına

Kalbimi yırtmıştı o sözün. dudaklarımda kırık dökük bir ezgi şimdi. çatallanan boğazımdan hoyratça yükselen bir ses. ...ne aradığını bilmezsin biriydim gerçi ben!

Birbirine omuz vermiş irili ufaklı yapıların arasında, kendine utangaç bir şekilde yer açıvermiş daracık bir sokaktaydı evimiz. Evimizin önündeki taş döşeli yol, kıvrıla büküle akıp giden dibi çakıllı bir dere gibiydi.

Gün batımı yönünden girdiğinizde sokağımıza, yolun önce dümdüz ilerlediğini, yedi sekiz ev ilerledikten sonra ani bir kavisle sağa döndüğünü ve görünüşüyle insanı çarpan bahçelerin olduğu bir dünyaya açılıverdiğini görürdünüz.

Bizimki işte şuradaydı, bahçeli evlerin bulunduğu yerde. Bir aile binasıydı burası. Dedemler, amcamlar ve biz oturuyorduk binada. Sakin ve keyifli bir hayatı ilmek ilmek dokuyorduk.

Bahçemiz büyükçeydi.

Diyelim ki sinirlisiniz, sokak kapısını açıp bahçeye girdiğinizde, bahçedeki ağaçların göğe selam veren hışırtılı yaprakları, üstüne bastığınız bereketli çimenler, bir köşede zaman gibi sakince bekleyen akşamsefaları dikkatinizi çeker, onlara bakarken o hırçınlık uçup gidiverirdi sizden. Öylesine güzeldi bahçemiz.

Yedi iklimin rengi bahçemizdeydi. Bir yanda hatmiler, bir yanda kimseyi umursamayan vakur laleler, bir yanda gizemli akşamsefaları, uçarı sümbüller bir yanda ve elbette bülbüle aşkı öğretenler...

Bahçemizde iğde, ceviz, kiraz, vişne ve daha adlarını sayamayacağım birçok ağaç vardı.

Yaz geldiğinde, güneşten gölgesine sığındığımız çınar ağacının altında sık sık bir araya gelinir, herkesin yanında getirdiği yiyecekler yenir, neşeli sohbetler edilirdi. Bu bahçe sefaları kendiliğinden olurdu. Bir komşu, bina sakinlerinden birini ziyarete gelirdi önce, sonra onu gören bir başka komşu, sonra bir başkası daha...

Bir anda birbirleriyle tatlı konuşan insanların cenneti olurdu bahçemiz.

Bina sakinleri olarak bahçenin yaz-kış bakımını da, ekimini de birlikte yapardık.

Gerçi en çok babaannem titizlenirdi bahçe için ama bizler de ona yardım ederdik elimizden geldiğince. Biz çocuklar, bir şeyleri dikkatsizce yaptığımızda, sözgelimi toprağı kazdığımızda, dalları budamaya ya da meyveleri toplamaya çalıştığımızda, babaannem bize tatlı tatlı kızar “Öğrenemediniz toprağın dilini, öğrenemediniz ağaçların dilini, öğrenemediniz çiçeklerin dilini, müşfik olun biraz!” derdi.

Bahçemizdeki sebzeler toprak kokar, yağmur kokar, gül kokardı.

Ay mayıs oldu mu, bahçelerin duvarları kireçle beyaza boyanırdı. Bu, hem temiz kılardı duvarları hem de bu beyazlık görenlerin gözlerini okşardı. Akşam saatlerinde kapı önlerine çıkılır, ezan beklenirken kapı önü muhabbetleri yapılırdı eşlerini, çocuklarını bekleyen kadınlar tarafından. Bu kadınlar her gün konuşacak ne bulurlar diye şaşardım ama bu konuşmaların sokağına hayat kattığını da fark ederdim bir yandan.

Kışın kar yağdığıdaysa, karla kaplanırdı çatımız. Baktığımızda, gözümüzü kamaştırıran karlar...

Güneş biraz kendini gösterip bembeyaz karları erittikçe, kırmızıya yakın rengiyle kiremitler görünmeye başlardı eriyen karların altından. Bu manzarayı seyretmek hoşuma giderdi. Eriyip su damlasına dönüşen kar tanelerinin kiremitlerden süzülüp yere düşerken çıkardıkları “tıp tıp” sesinin ritmi, kalbimi çıldırtırdı.

herkesin hikâyesi başka başka

bir de, her mermi ölüm değildir

Bir gün duyduk ki sokağımıza yeni biri gelmiş.

Şaşırtıcıydı bu.

Birilerince ilgi gören, iş kurmak, oturmak için yeğlenen bir yer değildi yaşadığımız bölge. Gözden irak, sıradan bir yerdi. İşte bu yüzden yeni birinin geldiği haberi ilgimizi çekmiş, şaşırtmıştı bizi. Yaşadığımız yer değişimlerden o kadar uzaktı. Şimdi uzunca bir süre yeni gelenin kim olduğu merak edilecek, onun hakkında öğrenilen bilgi kırıntıları, büyük bir olaymış gibi konuşulacaktı.

Yanıldım.

Gelen, kısa sürede bizlerle kaynaştı.

Hatta kendisine sokağı beklemeyi görev belirlemiş karbeyaz renkli hırçın köpeğimiz bile, onu gördüğünde kırk yıllık bir aşına yüzü görmüş gibi kuyruk sallarmıştı.

Hiç anlamadık ama bir de baktık ki sanki hep buradaymış, hep aramızdaymış gibi içimizden biri oldu yeni gelen.

Bir gün evimizden dışarıya çıktık ve onu gördük. Gördük ve benimsedik. O görüşümüzden sonra da o, hep aramızdaydı. Hepsi buydu. Bu kadardı...

Sonra, her şey nasıl olması gerekiyorsa öyle oluverdi, o da, o şekilde hayatımızın bir parçası oluverdi.

Yeni gelen, yalnızdı. Ne eşi vardı ne de çocuğu... Bizim eve yakın bir yerde, bir kerpiç ev kiralamış, orada kalıyordu. Çok sürmedi, bir de iş yeri açtı kendine.

Bir tamir atölyesiymiş burası. Mekanik, elektronik her çeşit eşyayı tamir ediyordu. Sade bir yazıyla da iş yerinin adını kendi yazdı dükkânının camına: **Neva Kâr**.

Otuzlu yaşlardaydı. Saçları gümrah, gözleri kahverengiydi. Uzun boylu değildi. Zayıf denmese de, kilolu da sayılmazdı. Sakin ve huzurlu bir yüzü vardı. Sadece yüzü değil, adımları da, bakışı da, sesi de sakindi. Baktığı yere dikkatle bakar, muhababına onu ciddiye aldığı hissettirirdi.

Kısa zamanda tanışıp kaynaştık onunla.

Ustalığı da iyiydi. Hiçbir işi küçümsemez, her şeyi ciddiye alır ve elinden geleni yapardı. Onarılmayacak bir şey olduğu zaman "Bunun onarımı mümkün değil." derdi dürüstçe.

Sanki dünyanın en önemli işini yapar gibi odaklanırdı elindeki işe. İşe başladığında, dış dünyayla ilişkisini koparır, sanki eşyanın bir ruhu, bir canı varmış da onu incitmek istemezmiş gibi hassas davranırdı.

Onun bu iş ciddiyetini, iş yaparken alınından dökülen terleri gören bizler, yaptığı işin bedeli ödenmez diye düşünür de, isteyeceği paranın ne kadar olacağını kestirmekte sıkıntıya düşerdik. Ama o, işitenlerin gönül hoşluğuyla vereceği bir onarım bedeli söylerdi her onarımdan sonra.

Sakin yapısı, kanaatkâr yaşantısıyla sokağımızda yerini alıverdi böylelikle.

bir gül olup toprağı tanımalı şimdi

Yoldan geçerken kendisine selam veren herkesin selamını alır, acelesi olanlara iyi günler diler, zamanı olanları bir şey içmeleri için davet ederdi. Çok doğal davranırdı bunu yaparken.

Bizim samimiyetimiz de böyle selamlaşmalarla başlamıştı. Ben ona selam vermeyi ihmal etmezdim, o da beni içeri davet etmeyi...

Bu selamlaşmalar sıklaştıkça, samimiyet de kendiliğinden geldi. O, ben-den yaşça biraz büyük olsa da, ruh dünyamızda bir ortaklık olduğunu sezerdim.

Beni kendine yakın bulduğunu şundan anlıyordum: Mekânına gelen herkesle mutlaka ilgilenirdi ama yine de aralarında aşılması gereken bir sınıır olduğunu hissettirerek yapardı bunu.

Mesela, özel hayatıyla ilgili bir soru sorulamazdı ona. Bunu size söylemezdi ama tavırlarından, konuşmaları ustalıkla yönlendirmesinden, siz neler demeniz gerektiğini anladığınız kadar neler dememeniz gerektiğini de anlardınız.

Bu sınırı aşabilecek kaç kişi vardı bilmem ama ben bu sınırı aşabilecek kadar ona yakın olduğumu seziyordum.

Günler devrildi, haftalar eklendi birbirine.

O, her zamanki sakin sessizliğiyle sürdürüyordu hayatını. Sabah erkenden iş yerini açıyor, dükkânının temizliğini yaparak dünden kalan bir iş varsa o işle uğraşmaya başlıyordu. Elinde yapacağı iş yoksa daha çok şarkıların ve türkülerin çalındığı bir radyo kanalını açtıktan sonra, dükkânında bulundurduğu kitaplardan birini okumaya dalıyordu.

Ben de zaman buldukça iş yerine onu ziyarete gidiyordum. Bazen havadan sudan şeyler konuşurduk, bazen de uzun uzun susardık. Benimle rahat konuştuğunu hissedirdim. Bu da hoşuma giderdi aslında. Çünkü o, onu tanıyan herkesin kabul ettiği gibi “İyi ve gizemli biri”ydi. Herkes gibi ben de onun kim olduğunu, buraya nereden geldiğini, niçin burayı seçtiğini merak ederdim ama yine de bu konuda ona bir şey sormazdım.

hiçbir şey sıradan değilken aslında

...her şeyin olabildiğine sıradan olduğu bir gündü. Çok iyi hatırlıyorum o günü.

Bir ikinci vakti olmalıydı, gölgeler sonsuzluğa uzayıp gidiyordu çünkü. Hava açıktı. Baharın genizleri yakan deli kokusu sarhoş ediyordu ciğerlerimi. Servi ağaçlarının gölgelendirdiği camiden çıkıp cami bahçesinin taş döşeli yolunda usul usul yürüyüp yine Neva Kâr’a gitmiştik.

O, tezgâhının arkasındaki yerini almış, ben de karşısına, müşterileri için ayrılmış sandalyelerden birine oturmuştum.

Sessizdi. Tarif edemeyeceğim bir durgunluğu vardı bugün.

Sanki yeryüzü ona dar geliyordu. İçinde göverip onu boğan bir şeyler var gibiydi. Elleri dizlerine ritmik bir şekilde inip kalkıyor, dudakları kıpırdanıyordu ama ne dediğini bir türlü anlayamıyordum. Sanki bir ara kulağıma “...

bad-ı bahar...” sözcüklerine benzer sözcükler çalındı ama bunların ne anlama geldiğini çözemedim. Kimbilir, belki de yanlış anlamışumdur.

Sonra ellerini dizlerinden hiç çekmeden fısıltıyla ama anlaşılır bir ses tonuyla, kendi kendine konuşmuş gibi konuşmaya başladı:

“bahçemizdeki güller şarkı söylüyor.” derdi büyükannem, inanırdık.

“Gülbahçe ’ydi bahçemizin adı.

Kim, ne zaman bu adı koymuş, bilmem. Öyleydi adı işte.

Adını duymadığım, rengini görmediğim, kokusunu bilmediğim güller...

Ev ahalisi olarak orasının adı bahçeydi bizim için ama belde sakinleri için sadece bahçeden ibaret değildi. Gökyüzüydü, topraktı, yağmurdu, bereketti, şifaydı.

Allah da biliyor ya, bu ad yerinde bir addı ve yakışmıştı bahçemize.

Her şey ilgiyle büyümüş.

Dedem de ilgisini sevdiklerine verirdi. Bu sevgiden sadece bizler değil, bahçe de nasibini almıştı. Bu yüzden hepimiz aniden büyümüştük.

Onun ilgisi boğan, emen bir ilgi değildi. Büyüten, çoğaltan bir ilgiydi.

Küçüklüğümüzden beri gülleri, sümbülleri, erguvanları anlatırdı bizlere dedem.

Güllerle büyüdük. Erguvanlarla...” diye söze başladı sakin sakin. Sonsuz bozkırda at süren bir eski çağ insanı gibi söylemişti bunları. Şimdi gözleri, dalgalara bakarak denizin dediklerini anlamaya çalışan bir denizci gibi ufka dikilmiş, bakıyor, bakıyordu. Sonra, eline aldığı söğüt dalını ritmik bir şekilde yontan biri gibi sakin ve derin konuşmaya başladı yeniden:

“... Bir de bülbülü olurmuş her bahçenin, öyle derdi büyükannem.

Aşkmış güzelleştiren çiçekleri aslında. Bülbül güle âşık olur, güller de bülbüle güzel görünmek için çabalarlarmış. Bu çaba onları güzel ve alımlı kılarmış. Nazlı olmalarının sebebi de buymuş.

Bu yüzden gül, aşkın diğer adymış.

Aşk olmazsa çiçekler renksiz ve kokusuz açarmış.

Unutmadan diyeyim sana, bir yerde kokusuz ve renksiz bir bahçe gördün mü, bil ki aşk yoktur orada.

Herkes kendince ve kendi dilince yani.

Biz çocuklar, belki babam bile, dedemin yaptıklarını tuhaf bulup yadırgadık uzun yıllar boyu. Şimdi anlıyorum ki bizim onda yadırgadıklarımız, olmadığı için bizde yadırganması gereken şeylermiş gerçekte.

Dedem güneş doğmadan kalkar, sabah namazını kılar ve seher zamanlarında çıkardı bahçeye. Güllü görür, güle bürünür; laleyi görür, laleye bürünürdü.

Bazen bahçeyi gören küçücük pencereden dedemin ne yaptığına bakardım. Bir fidanın toprağını elleriyle eşeleyip kabartır, bir ağacın kuruyan dalını budar, bir goncanın üstündeki çiy damlasının gonca yaprağından süzülüp toprağın damarlarına kavuşmasını seyrederdi.

Ama bahçemizde bir şeyin eksik olduğunu fark eder de o eksiğin ne olduğunu anlayamazdım bir türlü. Bir gün bu eksiğin ne olduğunu fark ettim. Bahçemizde bülbül yoktu.

Babaannemin dediği gibi, “Bülbülü olmayan bahçe, baştanbaşa gül olsa ne işe yarardı ki?”

Bülbül olmayınca aşk olmazdı. Aşk yoksa güvercinin bir kanadı kırık ve kanadı kırık güvercin uçamazdı.

Dedem de bunu böyle anlatmıştı bize ve o bilmediği, kesin emin olmadığı bir şeyi bize anlatmazdı.

Fakat işte, bahçemizde bülbül yoktu ama yine de güller hem güzel hem de nazlıydılar.

Nasıl oluyordu bu?

Bunları düşünürdüm, kafam karışırdı.

Aylarca ve yıllarca dedem hiç ihmal etmedi bahçeyi. Her seherde bahçeye inip şebnemlerin yapraklardan toprağa süzülüşünü seyretti. Ben de dedemi seyrettim. Gün olur bülbül bahçemize gelir diye bekledim.

Ama bülbül hiç gelmedi bahçemize.

Gül vardı bahçemizde ama güle âşık olan yoktu. Yine güllerimiz güzel açar, güzel büyür, güzel kokardı. Vardı bir tuhaflık bu işte!

Âşığı olmayan bahçeye gül bahçesi denir miydi ki?

Sonra birdenbire fark ettim ki bülbül ordaydı.

Bülbül, dedemdi.

Dedem, güllere âşıktı.

Yani bahçemizde aşk vardı. Aşk olsun derler ya hani, aşk olmuştu işte de, ben o aşkı görememişim.

Aşk olsun.”

Böyle dedi ve sustu. Kendi dünyasına o kadar gömülmüştü ki, anlattıklarını yeniden yaşıyordu sanki. Artık ben orada mıyım, değil miyim farkında bile değildi sanırım.

Kumral perçemlerinin alınca düştüğü yuvarlakça sayılabilecek yüzü hüznü bürünmüştü. Alnında boncuk boncuk ter damlaları vardı ve sol eli dizine ritmik bir şekilde inip kalkmaya devam ediyordu.

Kısa bir sessizlik oturdu aramıza. Bir ara sesini duydum: “**Her gül-i nev...**”

İkirciklendim. Ne yapayım, bilemedim.

Mıhlanmış gibi yerime çakılı, kalakaldım.

Toprak gibi sabit,

Su gibi kıvrıla büküle akan,

Bir kırık ezgi gibi... Kırık ve unutulmuş.

Öylece kalakaldım.

Kehribar rengi bir hava vardı şimdi içerde. Kırılgan. Şu an konuşup bir şeyler söylemem, tüm yeryüzüne ihanet etmek gibi geliyordu bana. Konuşsam, sanki tüm meleklerin kalbi kırılacaktı. Elimi uzatsam, sessizliğin kalbine dokunacak gibiydim.

O konuşur, anlatmaya devam eder diye bekledim ama konuşmaya niyeti yoktu, dalıp gitmişti.

Sadece sessizlik. Koyu. Kopkoyu...

Başımı kaldırıp yüzüne baktım. Gözlerini kısmıştı. Belli ki zihninde bir şeyleri yeniden yaşıyordu. Derinlere dalıp gitmişti.

Yalnız kalmak isteyeceğini düşündüm. Yüzüne baktım. Başını yavaşça kaldırıp bana baktı o da.

Yerimden doğruldum, sadece “Hoşça kal.” dedim ona ve Neva Kâr’dan çıkıp sakın adımlarla eve doğru ilerlemeye başladım.

Alışkanlıkla yürüyordum yolları. Çok da uzak değildi evim zaten. Görünüşte her şey aynıydı ama ben biliyordum ki bir şeyler değişmeye başlamıştı artık.

Kısa zaman sonra evimdeydim. Eve girip evdekilerle her zamanki gibi selamlaşıp hal hatır sordum. Hep bilinen şeyler.

Sonra odama çekildim. Bir süre pencereden dışarıya bakıp onun anlattıklarının düşündüm. Anlattıklarından yola çıkıp hiç kimseye anlatmadığı gizemli hayatını kafamda tamamlamaya çalıştım. İlginç bir hayattı belli ki. Bildiğimizden farklıydı. Yadırgatıcı olacağını bilmesem, masalsi bir hayat diyeceğim.

Yatağıma uzandım sonra. Uyuyakalmışım.

Uyandığımda, gün ışımamıştı daha ama hava aydınlanmaya başlamıştı bir tarafından.

Kahvaltımı yaptıktan sonra sokağa çıktım. Dalgın yürüyüşüm beni cami bahçesine getirmişti. Gölgesiyle altında oturanı kucaklayan servi ağacının altındaki banka oturdum. Sanki ortam bana değişik geliyordu bugün.

Böyle ne kadar oturdum, bilmiyorum. Zaman akıp gitmiş, kuşluk vakti girmişti.

Kuşluktu.

Canlanmıştı ortalık. Gürültülerin çoğalmasından belliydi.

Sevmezdim gürültüyü ama bir yandan da bilirdim ki hayat demekti gürültüler.

Burada oyalanıyordum ama içimden bir yolun da Neva Kâr'a uzayıp gittiğini görüyordum.

Olmayacaktı böyle.

Kalktım oturduğum banktan. Sakince ilerlemeye başladım avlunun taşlık yolunda.

İlerledim, ilerledim ve Neva Kâr'ı görünce durdum. Kapı açıktı zaten. İçeri girip selam verdim. İşinden başını kaldırıp selamımı aldı, hoşlayıp oturmam için yer gösterdi. İşaret ettiği yere oturdum.

Benden başka, bir müşterisi daha vardı içerde.

O, işiyle uğraşılıyor, müşteri de sessizce işin bitmesini bekliyordu. Belli ki uzun sürecek bir tamir değildi.

Konuşmuyordu kimse. Sakindi her şey. Hava, naif parmaklarını uzatmış, ruhları okşuyordu.

Gerçekten de onarım çok uzun sürmedi. Önce başını aletten kaldırdı rahatlamış bir yüz ifadesiyle. Sonra çıkarmış olduğu parçaları, kapakları yerine takıp makinenin montajını tamamladı. Makinenin fişini prize takıp makineyi çalıştırdı.

Makine sorunsuz şekilde çalışıyordu. Test de sona ermişti. Sakince ve yaptığı işi önemseyerek makinenin fişini prizden çıkardı. Sonra onu, bekleyen müşteriye uzattı.

Müşteri, kendine söylenen onarım bedelini ödedi ve hayırlı işler dileyerek kapıdan çıktı, gitti.

Müşteri gitti. Şimdi sessizlik.

Koyu.

Kopkoyu.

Hatırımı sordu önce. Dünden bugüne değişen bir şey yoktu sağlığında. Bunu ifade ettim ona ve ben de nezaketen sağlığını sordum. İyiymiş o da. Dünkü konuya devam edip etmeyeceğini merak ediyordum ama bunu ona sormuyordum.

O da her zamanki sakin hareketleriyle davranıyor, işiyle ilgili düzenlemeler yapıyordu. Sonra kapının önüne çıktı ve az ilerdeki çay ocağına, çay getirmeleri için yumuşak bir sesle seslendi. Dönüp içeri girdi, yerine oturdu. Durgundu sanki.

Az sonra çay ocağının küçük yaştaki saçları dik garsonu çayları getirdi. Hiçbir şey konuşmadan çayımızı içtik.

Sonra fisıltı gibi ama yine de içersini dolduran bir ses tonuyla yine anlatmaya başladı kaldığı yerden hikâyesini:

“Ay kırıktı...”

Ay kırıktı ve kalbim hep soğuktu.

Hiç unutmam, tam yedi sene önceydi, bir arkadaşımı ziyarete gitmiştim bir şehre. Arkadaşım beni konuk etti evinde, ağırladı. Uygundu evi, bir süre kalabilecektim. İşim gücüm yoktu o sıralar.

Şehir dediysem, büyük şehir, burası gibi bir ucundan bir ucuna yaya gidilecek bir kasaba değil. Gez gez bitmez.

Avareliğim başımda, dolaşıyordum sokaklarda.

Neden saklamalı ki, benim için yeni bir dünyaydı orası. Yeni binalar, kalabalık insanlar, insanın başını döndürecek kadar güzel kızlar, gepgeniş ve her zaman hareketli caddeler...

Bu avarelikle dolaşırken kitapçılar çarşısına düştü yolum. Kalabalıktı. Bir akış vardı kendiliğinden oluşmuş. Arada işi olanlar, kalabalıktan çıkıyor, işlerinin olduğu yere gidiyorlardı ama gidenlerin yerini birileri hemen dolduruyordu.

Ben de kalabalığa karıştım. Bir kitapçı ilgimi çekti böyle dolaşırken. Kapısı ve penceresi ahşaptı, diğer dükkânlar gibi değildi. Çok sıradandı ama sakin bir yapısı vardı. Farkına varmasam da şehrin karmaşası beni yormuş olmalı ki, o dükkânın sakinliğine sığınmak isteyiverdim birden.

Koptum kalabalıktan, dükkâna ilerledim. Bir süre kitapçı dükkânının önünde durup ahşap raflarda dizili kitaplara baktım.”

Dalgınlaşmıştı. Arada duraksıyor, kafasındaki dünyayı seyre dalıyor, belki o anları yeniden yaşıyordu. Bir ara dönüp bana baktı, yüzümde nasıl bir ifade gördüyse artık, gülümsedi. Yerinden doğruldu sonra, kapıya doğru ilerledi. Kapıyı açıp dışarıya çıktı, uzun uzun havaya baktı. Yoldan geçenlerle selamlaştı.

Tekrar içeri girdi. Kapının arkasındaki çöp kovasının içine baktı bir an, sonra ilerleyip yerine oturdu.

Ne yaptığını anlamaya çalışıyordum ama bir şey de anlayamıyordum doğrusu. Bekliyordum sadece. Yerine oturdu ve gözlerini pencereye dikip konuşmaya başladı yine. Sesi, yere düşse kırılacak gibi incedi.

“Kitapçada, ahşap raflarda dizili kitaplara baktım ve içeriye girdim gözüm raflarda. Gözlerim kitapları tararken, ince, beyaz bir elin tuttuğu kitaba değdi gözüm. Kitabın adı ilgimi çekti birden:”Buhurizade Mustafa Itri” yazıyordu kitabın kapağında. Dedemden bilirdim Itri’yi. ‘Tanınmalı, bilmeli, yaşatmalı Itri’yi. Neva Kâr unutulmamalı.’ derdi sık sık.

“Bu kitabı alan kim olabilir?” diye düşünüp gözlerimi kitap tutan elden, elin sahibinin yüzüne çevirdim. Bir genç kızdı. Yirmili yaşlarını süren bir genç kız... Sarı saçları, hafif uzunumsu yüzü, yeşile çalan mavi gözleri ve hüznü bakışlarıyla bir genç kız...

“Bu yaşta bir genç kız böyle bir kitaba neden ilgi duymuş olabilir ki?” diye geçirdim aklımdan o an. Bu düşünceyle birlikte, tekrar bakışlarımı onun yüzüne çevirdim. Sanki yüzünden anlayabilecektim neden bu kitapla ilgilendiğini. Ona baktığımı sezmiş olmalı ki o da gözlerini bana çevirdi. Bakışlarımız değdi birbirine bir an.

Sonra o, bakışlarını kaçırdı. Ama bu bakışlarını kaçırma “Sen de kim oluyorsun ve neden bana bakıyorsun?” şeklindeki bir bakış kaçırma değildi. Bu bakış kaçırma, “Ben senin için mümkün biriyim.” diyen bir bakış kaçırma. Böyle miydi bilmem ama bana öyle gelmişti ve bu bana cesaret vermişti.

Beni bu bakış kaçırma mı etkiledi yoksa başka bir şey mi, bilemiyorum ama o zaman, o ana kadar yaşamadığım bir duygunun beni kuşatmaya başladığını hissettim. Bir ürperti, bir heyecan sardı beni. Bendeki bu değişim anlaşılmasın diye kitaplarla oyalanmaya başladım ama baktığım kitapların farkında bile değdim artık.

Zaten içerde fazla oyalanmadan da dışarıya çıktım. Ani bir kararla oradan uzaklaşmak için hızlı adımlarla yürümeye başladım ama birkaç adım attıktan sonra adımlarım yavaşladı ve ben geri dönüp kitapçının kapısını görebileceğim bir noktada durdum.

Ayakta, beklemeye başladım onu.

Çok geçmeden elinde birkaç kitapla çıkıverdi kitapçıdan. Gözleriyle çevreyi taradı önce, beni gördü mü anlamadım ama sonra işini bitirmiş birinin kararlı adımlarıyla yürüyüp ilerlemeye başladı. Ben de ardından tabii.

Hiç arkasına dönüp bakmadan ilerledi, ben de ardından ilerledim. Geniş meydana geçtikten sonra daralan sokaklardan birine saptı ve sokağın sonunda ki binalardan birisinin ziline basıp kapının açılmasını beklemeye başladı. O durunca ben de durmuştum. Ona bakıyordum. İçimde birbiriyle çelişen duygular vardı. Bu yaptığımı yadırgıyor ama yine de bunu yapmaktan alıkoyamıyordum kendimi. Ben böyle dalgın düşünürken bir de baktım ki kız gözlerden yitmiş. Belli ki içeriye girmişti. Ben de çaresiz geri döndüm, kitapçuların bulunduğu sokağa gittim. O gün orada oyalandım saatlerce.

Ertesi gün yine kitapçuların oradaydım. Çok beklemedim, öğle saatlerine doğru o da geldi, dükkânların önüne sergilenmiş kitaplara bakına bakına do-laşmaya başladı.

Heyecanlıydım. Gidip konuşmam istiyordum ama hiç tanımadığı biriyle de pat diye konuşamazdı ki insan! Konuşmak için bulduğum her bahane bir süre sonra saçma geliyordu bana. Böyle böyle zaman geçiyordu ve her geçen zaman beni daha da kararsız yapıyordu.

Sonra, elinde bir kitap varken gittim yanına ve “Merhaba. Nasıl bir kitap bu, güzel mi?” diye sordum. Konuşmuş olmak için sorulan bir soru olduğu o kadar belliydi ki... Bu cümleyi söyledikten sonra, azarlanmayı bekledim doğru su ama o sakın bir ses tonuyla “Okumadım henüz.” dedi. Sonra ben de bir şeyler söyledim ama neler söyledim, biz ne zaman bir masaya oturup çay içmeye başladık, farkında bile değilim bunun.

O gün biraz kitaplardan konuştuk. Zaman nasıl geçti anlayamadım. Sonra o “Kalkmam gerek.” dedi ve kalkıp gitti. Ertesi gün buluşacak mıydık, ne yapacaktı, hiçbir şey demedi. Bir yelin dalından kopardığı kuru yaprak gibi öylece gitti.

Ertesi gün yine oradaydım. Çok sürmedi, o da geldi. Birlikte birkaç dükkân dolaşıp kitaplara baktık. Sonra çınar altındaki bir masaya oturup sohbet etmeye başladık.

Yok, öyle iki aşkın romantik sohbeti gibi düşünme sohbetimizi. Konuşuyorduk ama önemli olan konuştuğumuz şeyler değil, konuşmamızdı. O yüzden düzenli bir konu yoktu, daldan dala atlıyor, o anda kendimizce ne önemliyse onu söylüyorduk.

Sonra onun gitme zamanı geldi, iyi günler diledi ve yarına dair hiçbir şey demeden kalktı gitti.

Ertesi gün gelmedi. Daha sonraki gün de gelmedi.

Birkaç gün gelmeyince merakımı yenemeyip evinin bulunduğu sokağa yolunu düşürür oldum sık sık. Yoktu, göremiyordum onu.

Bundan sonra kentte bulunduğum her gün ama her gün kitapçılara ve evinin bulunduğu sokağa uğradım. Aranıp durdum onu. Sorabileceğim kimse de yoktu, soramadım.

Her gün onu görme umuduyla uğramaya devam ettim kitapçılara ve evinin sokağına.

Gün dediğin nedir ki, güneş gördü mü su gibi buharlaşır gider. Benim de büyük şehirdeki sayılı günlerim bitti ve beni ağırlayan arkadaşşıma veda edip evime döndüm.

Döndüm ama aklımda hep o beyaz, narin eller.

Aklımda hep o vardı artık.

Zaman, insanoğlunun ilacı. Unutmak insana mahsus bir şey. Zaman geçtikçe daha seyrek aklıma gelir oldu ama bazen öyle bir şekilde geliyordu ki aklıma, sanki mih olup çakılıyordu kalbime. Ona bağlandım mı, bunu bilmiyorum şimdi ama bir daha hiç kimseye karşı aynı heyecanı duymadım.”

Ufku deliyordu bakışları şimdi.

Delici ve deli gibi.

Bir deliyi şimdiye kadar hiç yakından görmemiştim ama ölümü umursamayan bir deli de karşısındakine böyle bakardı herhâlde: Gözler kırılmıyor. Yüz, ifadeşiz ve gözler tek bir noktaya kilitlenmiş. Her an her şeyi yapmaya uygun, gergin, çelik grisi bir duruş. Çene sıkılmış ve dudaklar ince, ipince bir çizgi...

Ölüm kadar ince bir çizgi, nefret kadar ince...

Ne ölüm umurda ne de hayat!

Bir cam kırığı ile cenneti eşdeğer tutan bir duruş.

Bir bedduaşa uğrayıp taş kesilmiş gibi.

Yeryüzünün tüm beyazlarını bir anda kirlitecekmiş gibi kara bir bakış.

Ürperdim.

Tam o an yanık bir ezan başladı. Öğle olmuştu demek.

Hiç konuşmadan çıktık dükkândan.

Ezan, şehnaz makamındaydı.

Şehnaz, hem gök hem de yer makamıydı.

Camiden çıktıktan sonra cami bahçesinde bir süre sessizce ilerledik. Bahçenin ince uzun taş yolunu adımlıyorduk yavaşça.

İlerleyip cami avlusundan çıktık.

Sonra bana döndü ve “Bitirmem gereken işler var, izninle.” deyip iş yerine doğru ilerledi.

Kalakaldım.

Sakin geçen hayatım görünürde yine hep aynıydı, yeni bir şey yok gibiydi ama ben biliyordum ki bir koza örülüyordu; adımı bilmediğim, anlamlandıramadığım bir koza. Bu kozayı herkes fark ediyor muydu yoksa sadece bana mı öyle geliyordu, bunun farkında değilim. Bildiğim tek şey, ipek gibi yumuşak ama bir o kadar da sağlam bir iplikle bir kozanın ilmek ilmek örüldüğüydü. Yine fark ediyordum ki, bu koza benim hayatımı etkileyecek, beni, hiç bilmediğim yolların yolcusu yapacaktı. Bunu bilmem de bir şey ifade etmiyordu şu an. Bir şeyler oluyordu ve ben bu olanları anlayıp onlara karşı koyacak güçten yoksundum. Ama biliyordum ki bu olan bitene itiraz da bir işe yaramazdı. Suyun akışına uymak gerekirdi bazen. Ben de suyun akışına uyuyordum.

Sonraki günlerde ben yine Neva Kâr'a gitmeye devam ettim. Neva Kâr, hayatımın merkezî noktalarından biri olmuştu artık.

Hayatıyla ilgili anlattığı şeylerden anlatmaz olmuştu artık. Bana bir şeyler anlatmıştı ama anlattıkları onun hakkında bana bir şeyler söylemekten çok kafamı daha çok karıştırmıştı.

Artık her şey eski hâline dönmüştü. Neva Kâr'da hayat, sıradan bir esnaf dükkânında olduğu gibiydi şimdi. Onun o uzun ve gizemli konuşmalarından sonra da çok şey konuştuk ama daha önce anlatıp yarım bıraktığı konular hiç açılmadı. Parça parça anlatıp hiçbirini tamamlamadan bıraktığı şeyleri bana neden anlattığını, anlattıklarını neden tamamlamadığını, bunları tamamlayıp fotoğrafın tümünü gösterip göstermeyeceğini de bilemiyordum. Hayat, akıp gidiyordu böylece.

Bir gün yine Neva Kâr'a gittim ve gördüm ki Neva Kâr açılmamış. Bu, alışıldık bir şey değildi ama bir işi çıkmıştır deyip biraz beklemeye karar verdim. Yürüyerek cami bahçesine gittim, orada biraz oyalandım. Aklım, onun bana anlattıklarıyla meşguldü hala. Bana o kadar çok şey anlatmıştı ama ben yine de bu anlattıklarını bir araya getirip ne onun kim olduğunu anlamış ne de neden buraya geldiğini kestirebilmiş ne de bunları bana niçin anlatmış olabileceğini anlayabilmişim. Her şeyden biraz vardı ama bütün yoktu ortada. Bunu bir gün öğrenebilecek miydim, onu bile bilmiyorum.

Bu düşünceler aklımı kemirirken yerimden doğrulup açılmıştır düşüncesiyle Neva Kâr'a doğru ilerledim. Açılmamıştı. Biraz canım sıkıldı gerçi ama yapacak bir şeyim de yoktu. Dükkânın karşısındaki çay ocağına giderek dükkânı gören bir pencerenin önüne oturup beklemeye karar verdim. İlerleyip çay ocağına girdim, bir sandalye çekip oturdum.

Ben yerime oturduktan az sonra çay ocağının dik saçlı sempatik çırağı bir çay getirdi bana. Çayımı alırken ona Neva Kâr'ın bugün açılıp açılmadığını sordum. Çırak sorumu duyar duymaz "Hay akılsız başım!" diye kendi kendine

kızdı ve hızla çay kazanının olduğu yere seğırtip elinde bir zarfla çıkageldi. Sonra da makineli tüfek gibi sabah erken saatlerde Neva Kâr'ın açıldığını, bir süre açık kalan dükkânın kısa süre sonra kapandığını ve sahibinin çay ocağına uğrayıp bu zarfı bana teslim etmesini kendisine söyledikten sonra başka hiçbir şey demeden gittiğini söyleyiverdi. Zarf elimde, kalakaldım öylece. Bir an durduktan sonra zarfı açtım ve okumaya başladım. Şunlar yazıyordu zarfın içindeki kâğıtta:

“ Sevgili Dostum,

Kaderimin beni sürüklediği yere gidiyorum. Gittiğim yer neresi, bunu ben de bilmiyorum.

İlk önce Gülbahçe idi kaderim, uzun süre orada kaderimin bana nasıl bir gelecek hazırladığını bilemeden yaşadım. Gülbahçe’de önce dedemi tanıdım. Dedemi tanıdıkça gülleri tanıdım, toprağı tanıdım. Toprağı tanımak önemlidir, bil bunu!

Zordu dedemi tanımak. Bazen uzun uzun susar, hiçbir şey konuşmazdı. Bazen de coşar, susmak nedir bilmezdi. Bazen de bir şey anlatmaya başlar ama anlatacaklarını tam anlatmadan susar, susardı. Sık sık da ellerini dizlerine ritmik şekilde vurur, bir şeyler mırıldanırdı. Mırıldandığı şeyin daha sonra ne olduğunu anladım: Neva Kâr’ı mırıldanıyordu, bitmeyen bir tarihi mırıldanır gibi.

“Kurtuluş Savaşı’nda kurtulduk güya ama... Ah Neva Kâr!” derdi sık sık bana. Derdi ama bu sözün arkasını getirmezd bir türlü. Ben bundan bir şey anlamazdım önceleri ama sonra bunun ne anlama geldiğini kavradım.

Sen kendini yorma aziz dostum, ben sana bunun ne demek olduğunu anlatacağım. Şunu öğrenince her şeyi anlayacaksın sen de: Ülkemizde, bin dokuz yüz yetmişli yılların hemen başında kurulan bir hükümetin kültür bakanı, bir Itri Gecesi düzenlemek ister ve bunun için çalışmalara başlar. Ama bu çalışmaların sonu gelmez çünkü o Gece’nin düzenlenmesi, ondan daha yetkili birileri tarafından engellenir. Kültür bakanının gücü Itri Gecesi’ni düzenlemeye yetmez. Kısa süre sonra da durup dururken hükümet değişikliği yapılır ve kültür bakanı, bakanlıktan alınır.

Bu olay benim gözümü açtı. Bu olayı öğrendikçe başka şeyleri de merak edip öğrendim: Ahşap kapılardan silinen beyitleri, kitabelerden silinen isimleri, kapı eşiği yapılan mezar taşlarını...

Bir de şunu öğrendim aziz dost: Neva Kâr’a sahip çıkmalı! Çünkü Neva Kâr sadece Neva Kâr’dan ibaret değil. Neva Kâr, kapılardan silinen beyitler, kırık kitabelerden silinen isimler ve mezarlarında Fatiha bekleyenlerin mezar taşlarından kazınan anlamların tümüdür.

Şimdi ben gidiyorum. Seni Allah'a emanet ederken tek bir söz söylüyorum: Neva Kâr'a sahip çık."

Çay ocağının taburesinde bilmem kaç kez daha bu mektubu okudum. Sonra ağır, sarsak adımlarla kendimi sokağa attım.

Sokaktaydım ve kendimi fena hâlde yalnız hissediyordum.

Sanki kalbime bir cam kırığı batmıştı. O cam kırığının açtığı kanayan bir yara büyüyordu şimdi içimde. Öyle böyle değil; bu, düpedüz bir acıydı ve şiddeti de anbean artıyordu bu acının. Hiçbir zaman ağırlığını fark etmediğim bedenim, şimdi taşınması güç bir yükü. Adımlarımı atmıyor da sürüklüyordum artık.

Hâlimi nasıl tarif etsem bilemiyorum. Bu tarif için belki de çölü ve çöl sıcaklığını yardıma çağırmalıyım.

Hani susuz kalmışsınızdır ve diliniz şişip damağınıza yapışmıştır. Ağzınızın içi kupkuru. Dilinizi döndüremez, eğip bükemez, şekil veremezsiniz. Güneş tepenizedir. Baktığınız her yerde güneş ve kum vardır. O an tüm dünya sizin için sadece güneş ve kumdur.

Güneş sizi yakar, bedeninizdeki suyu santim santim alır. Kavruk bir et parçası gibi hissetmeye başlarsınız bir süre sonra kendinizi. Gözünüz ufku tarar ve gördüğünüz tek şey, beyaza çalan toprak rengini andıran görüntüsüyle uçsuz bucaksız kum yığınlarıdır. Bu yığınlar bazen bir çukurdur bazen de bir tepe.

Ama hepsi de ayağınızın altından kayıp gitmektedir. İşte benim de ayağımın altından kayıp gidiyordu sanki şimdi toprak.

Ama bu hâlîm uzun sürmedi. Yapılacak şey belliydi. Kararlı adımlarla yürüdüm ve onun iş yerinin önüne gidip dükkânın camındaki yazıya baktım, baktım... Ne yapacağımı biliyordum artık.

Derin bir nefes aldım ve Neva Kâr'a ulaşmak için yürümeye başladım.